

ПРАВИЛА
СУМСЬКОГО ОБЛАСНОГО
ТУРНІРУ ЮНИХ ЕКОНОМІСТІВ

складені на основі типових правил
Всеукраїнських турнірів юних економістів

1. Загальні положення.

Турнір юних економістів (надалі Турнір) є командним змаганням з економіки, яке проводиться Міністерством освіти та науки, молоді та спорту України відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри та конкурси. Турнір – це змагання школярів у формі рольової гри, що сприяє набуттю умінь розв'язувати складні економічні проблеми, доповідати, формулювати твердження та захищати власну думку в наукових дискусіях.

2. Учасники Турніру.

2.1. У Турнірі можуть брати участь команди, які складаються з 3-5 учнів загальноосвітніх навчальних закладів України, команди, сформовані під орудою Малої академії наук, її регіональних відділень та інших дитячих установ. Особовий склад команди не може змінюватися протягом Турніру. Команду очолює капітан, який є її офіційним представником. Команда супроводжується одним або двома керівниками.

Команди мають вчасно оформити заявки на участь у Турнірі та забезпечити вчасне надходження оргвнесків.

2.2. Команди виступають у таких ролях: Доповідач (Д), Оponent (О), Рецензент (Р) та Спостерігач (С). Турнір проводиться за олімпійською системою в три етапи: чвертьфінал, півфінал та фінал. Чвертьфінал складається з двох або більше раундів залежно від загального числа команд. Якщо в раунді беруть участь дві команди, то вони по чергово виступають у ролі Д та О. Якщо три — Д, О та Р. Якщо чотири команди, то Д, О, Р, С. До фіналу потрапляють переможці півфіналів.

3. Оргкомітет, журі, експерт-консультант, ведучі та лічильна комісія Турніру.

3.1. Склад оргкомітету, склад журі та експерт-консультант призначаються Міністерством освіти і науки України. До складу журі входять фахівці з економіки. Список ведучих та членів лічильної комісії формується та затверджується на спільному засіданні оргкомітету та журі перед початком основних етапів Турніру (чвертьфінал, півфінал та фінал).

3.2. Члени журі розподіляються на групи Головою журі Турніру перед початком чвертьфінальних, півфінальних та фінального зма-

гань.

- кожна група має складатися не менш як з п'яти членів журі;
- кількість членів журі в різних групах має бути однаковою;
- до складу однієї групи журі мають входити фахівці з різних галузей економіки;
- зміна складу групи членів журі протягом одного раунду не допускається, у разі неможливості когось із членів журі продовжувати роботу, його протокол вважається недійсним.

4. Організація Турніру.

4.1. Якщо в Турнірі бере участь не більше 8 команд, то чвертьфінальні змагання за рішенням оргкомітету та журі можуть не проводитися: змагання складаються з півфіналів та фіналу.

4.2. Для участі у **чвертьфінальних змаганнях** команди-учасниці розподіляються на групи, кількість яких залежить від загального числа команд. Групи формуються таким чином, щоб кожні дві команди переважно не зустрічалася двічі між собою. Перед початком чвертьфінальних змагань до відома учасників доводиться розроблена оргкомітетом схема, за якою вони відбуватимуться. Порядковий номер команди в схемі визначається жеребкуванням у присутності учасників Турніру.

4.3. Вихід до півфіналу. У кожному чвертьфінальному раунді команда отримує певну кількість балів, що є сумою балів за розігрування окремих завдань.

До півфіналу виходить 9 команд з найвищим рейтингом. Визначається такий рейтинг за відповідною таблицею:

	Місце команди у раунді				
	1	2,3 чи 4 $SP_j \geq SP_{1-1}$	2 $SP_2 < SP_{1-1}$	3 чи 4 $SP_j \geq SP_{2-1}$	3 чи 4 $SP_j < SP_{2-1}$
$SP_j \geq 51$	5	5	4	4	3
$51 > SP_j \geq 36$	4	4	3	3	2
$36 > SP_j \geq 21$	3	3	2	2	1
$21 > SP_j$	2	2	1	1	0

де,

SP_j (сума балів) – сума усереднених балів команди, що займає j місце в цьому раунді помножена на відповідні коефіцієнти, і заокруглена до однієї соті.

Рейтинг **R** означає, наскільки вдалим був виступ команди в цьому раунді.

R_j – рейтинг команди, що **j** місце, визначаємо за допомогою такої таблиці.

Це правило застосовується для визначення рейтингу у всіх відбіркових раундах.

Якщо команди мають однаковий загальний рейтинг то до півфіналу виходить та команда, яка набрала більшу кількість балів (з точністю до однієї соті). Якщо кількість балів команд співпадають, то між ними проводиться бліц-турнір, умови якого визначає журі.

Півфінальний етап складається з одного або двох раундів, згідно із затвердженою схемою. Ролі розподіляються між командами за результатами конкурсу капітанів або жеребкування.

Півфінальні змагання відбуваються в трьох групах, склад яких визначається згідно з затвердженою до початку турніру схемою відповідно до результатів команд, показаних у чвертьфінальних змаганнях,

Число членів журі в усіх півфінальних групах повинно бути однаковим.

4.4. Вихід до фіналу. У фіналі беруть участь команди-переможці півфінальних груп.

5. Організація змагання.

5.1. Проведенням змагань керує ведучий. Під час змагань команди працюють самостійно, консультації зі сторонніми особами не допускаються. Під час підготовки до виступів та дискусій команди можуть використовувати довідкові матеріали (підручники, посібники, словники тощо). При цьому учасники, які виступають від імені команди, не мають права користуватися цими матеріалами під час виступу.

5.2. У змаганні можуть брати участь дві, три або чотири команди відповідно до схеми проведення етапу Турніру, сформованої оргкомітетом та журі, виходячи з числа команд-учасниць етапу.

5.3. На початку кожного раунду ведучий представляє членів журі та команди. Розподіл ролей, в яких команди будуть виступати під час даного раунду, визначається ведучим, шляхом конкурсу капітанів або жеребкуванням.

5.4. Регламент розіграшу задачі

Опонент пропонує Доповідачу задачу,	
Доповідач приймає чи відхиляє задачу	до 1 хв
Підготовка до доповіді	до 2 хв
Доповідь	до 7 хв
Уточнюючі запитання	
Опонента до Доповідача й відповіді	до 2 хв
Підготовка до опонування	до 2 хв
Виступ Опонента	до 5 хв
Відповідь Доповідача на зауваження	
Опонента та дискусія між ними	до 3 хв
Уточнюючі запитання Рецензента	
до Опонента та Доповідача й відповіді	до 2 хв
Підготовка до рецензування	до 2 хв
Виступ Рецензента	до 3 хв
Відповіді Доповідача та Опонента	
на зауваження рецензента та дискусія між ними	до 5 хв
Загальна дискусія команд	до 5 хв
Уточнюючі запитання журі до команд	до 3 хв
Заключні слова Рецензента,	
Опонента й Доповідача	до 2 хв
Виставлення оцінок	до 1 хв
Виступи членів журі та	
додаткові виступи (у разі необхідності)	до 5 хв

Один раз під час кожного змагання капітани команд можуть взяти хвилинну перерву (тайм-аут) для обговорення проблем усією командою.

5.5. Ролі команд під час раунду змагання.

5.5.1. Доповідач викладає суть завдання, акцентуючи увагу на основних економічних ідеях та висновках. При цьому бажано використання ілюстративних матеріалів (таблиць, графічних зображень, комп'ютерних презентацій тощо) для кращого представлення власного бачення суті проблеми, викладеної в запитанні. Доповідає один або два учасники команди. Виступ співдоповідача має займати не менше третини часу доповіді та не більше її половини.

5.5.2. Опонент (один учасник команди) критично аналізує доповідь, указує на позитивні моменти, але передусім на помилки та недоліки. Виступ Опонента не повинен зводитися до викладення

власного варіанта виконання завдання.

5.5.3. Рецензент (один учасник команди) дає загальну оцінку виступу Доповідача, об'єктивності виступу Опонента, істотності запитань і відповідей та коректності поведінки Доповідача та Опонента в ході дискусії. Рецензування не повинно дублювати опонування. Рецензент дає оцінку виступу Доповідача у випадку, якщо вона не збігається з оцінкою Опонента, або якщо Опонент не помітив неточностей та істотних недоліків у доповіді.

5.5.4. Спостерігач може брати участь лише в загальній дискусії команд.

5.6. Уточнюючі запитання, які можуть задавати учасники команд та члени журі, повинні стосуватися суперечливих або недостатньо висвітлених положень доповіді, виступів Опонента та Рецензента або виступів учасників команд у дискусії. На уточнюючі запитання до Доповідача, Опонента або Рецензента може відповідати будь-який учасник команди.

5.7. Дискусії повинні бути конструктивними і спрямованими на обговорення правильності рішення, запропонованого Доповідачем, або суперечливих питань, висловлених Опонентом чи Рецензентом, якщо вони стосуються обговорюваної задачі. При цьому, Опонент та Рецензент повинні утримуватися від пропозицій власних варіантів її розв'язування.

5.8. Кожен учасник команди під час одного раунду може виступити не більше двох разів. При цьому уточнюючі запитання та участь у дискусії не вважаються за виступ, а співповідь — вважається.

5.9. Відмови від задач. Під час чвертьфінальних раундів команди можуть тричі відмовитися від доповіді певної задачі без застосування штрафних санкцій. Кожна наступна відмова понад зазначені вище призводить до зменшення коефіцієнта Доповідача на 0,2. ***Знижений коефіцієнт зберігається протягом усіх наступних чвертьфінальних раундів.***

Під час півфінального та фінального змагань команди можуть відмовитися один раз від доповіді без застосування штрафних санкцій.

5.10. Під час турнірних змагань Опонент може запропонувати Доповідачеві будь-яке завдання, окрім тих, що:

- було вилучено журі;
- доповідалися в даному етапі;
- були оголошені Доповідачем на даному етапі як відмова;
- вже доповідалися Доповідачем під час даного етапу Турніру;
- опонувалися Оponentом під час даного етапу Турніру;
- доповідалися Оponentом під час даного етапу Турніру.

При неможливості запропонувати задачі згідно з цими правилами, вони послідовно виключаються, починаючи з останньої за ліком.

5.11. Ведучий змагання.

5.11.1. Ведучий, дотримуючись правил проведення Турніру, повинен:

- представляти команди, лічильну комісію та журі, оголошувати умови завдань та оцінки журі;
- на початку кожного раунду проводити жеребкування для розподілу ролей між командами;
- стежити за дотриманням регламенту та не порушувати його;
- надавати слово учасникам команд та журі для запитань та відповідей;
- стежити за характером уточнюючих запитань;
- стежити за конструктивністю дискусій, щоб учасники не відволікалися від суті завдання, не ставили запитань, на які вже була відповідь, не виголошували надто довгих за формулюванням запитань та відповідей, по черзі надавати слово бажаним взяти участь у дискусії;
- не допускати непередбачених регламентом виступів;
- не допускати консультацій команд із сторонніми особами;
- під час дискусій не допускати консультацій учасників, які виступають, з рештою членів команди;
- стежити, аби у своїх виступах члени журі, керівники команд і глядачі не розкривали власних поглядів на суть поставленої у завданні проблеми.

5.11.2. В разі потреби ведучий може:

- надати додатковий час для дискусій (за власним рішенням, не більше 1 хв) або для виступів Доповідача, Оponentа чи Рецензента (за згодою журі, не більше 1 хв);
- пропонувати журі зняти бали або, навіть, усунути від участі в

Турнірі команду, що постійно порушує правила його проведення та не дає можливість нормального проведення Турніру;

- надати слово для виступу керівникам команд чи глядачам (не більше 2 хв).

5.11.3. Ведучий не має права:

- коментувати виступи учасників, оцінювати правильність їх висловлювань, будь-яким способом висловлювати власну думку з цього приводу;
- задавати навідні запитання;
- коментувати оцінки членів журі;
- відповідати на запитання, які не стосуються проведення змагань.

5.12. Оцінка виступу команд під час змагання.

5.12.1. Після розіграшу кожної задачі журі виставляє командам-учасницям бали — від 1 до 10. Якщо наявні значні розбіжності між оцінками членів журі (різниця між найвищою і найнижчою оцінками більше, ніж 1 бал), члени журі, що поставили найнижчі чи найвищі оцінки, повинні прокоментувати своє рішення. Лічильна комісія підраховує загальну суму балів, усереднює їх і множить на коефіцієнти: для Доповідача — на 3 (або менше, за наявності штрафних санкцій), Оponenta — 2, Рецензента — 1.

5.12.2. При виставленні оцінок члени журі керуються такими принципами:

- при оцінюванні Доповідача беруть до уваги: наукову достовірність викладених фактів, повноту розкриття питання, вільно володіти матеріалами доповіді, уміння звертати увагу слухачів на ключові моменти доповіді, вести наукову дискусію, якість ілюстрування власної доповіді (презентації, плакати тощо);
- при оцінюванні Оponenta беруть до уваги: коректність оцінки зробленої доповіді, повноту висвітлення як позитивних, так і негативних сторін доповіді, уміння вести наукову дискусію;
- при оцінюванні Рецензента беруть до уваги: коректність оцінки доповіді й роботи Оponenta (неприпустима висока оцінка роботи Рецензента у випадку, коли він зовсім не оцінив роботу Оponenta), уміння підтримувати наукову дискусію;
- оцінюється робота не тільки окремої людини, а команди, тому при

виставленні оцінок враховується ступінь взаємодії між членами команди та активність усіх членів команди в ході дискусії.

6. Завдання для Турніру.

6.1. Завдання для чвертьфінальних змагань складаються робочою комісією, створеною оргкомітетом, до якої входять фахівці-економісти. Завдання мають бути розісланими командам (опублікованими в загальнодоступних джерелах) не пізніше, ніж за два місяці до початку турніру. Ці завдання також можуть використовуватися для проведення регіональних Турнірів. Кількість завдань визначає оргкомітет та журі. Завдання для **півфінальних змагань** відбираються з числа чвертьфінальних на основі рейтингів, способом, визначеним оргкомітетом.

6.2. Завдання для **фінальних змагань** вибираються на засіданні журі з числа запропонованих членами журі.

7. Переможці Турніру.

7.1. Командна першість. Команди, що вийшли до півфіналу, отримують третє місце в Турнірі. Команди, які вийшли до фіналу, забезпечили собі друге місце і змагаються за перше. Переможцем Турніру є команда, яка набрала найбільшу кількість балів у фінальному змаганні. Якщо є дві команди, які набрали у фіналі однакову кількість балів, перше місце присуджується за рішенням оргкомітету та журі тій з них, яка має більшу кількість балів у півфінальних змаганнях.

7.2. Інші нагороди. З власної ініціативи оргкомітет, члени журі та окремі причетні до організації та проведення Турніру особи чи організації можуть вручати за погодженням із оргкомітетом власні неофіційні нагороди командам та окремим учасникам Турніру.

8. Апеляції.

Якщо команда зауважила факти порушення Правил Турніру, вона має право подати апеляцію в оргкомітет. Апеляція подається експерту-консультанту Турніру капітаном команди протягом 30 хвилин після закінчення даного раунду і повинна містити інформацію стосовно того, які пункти правил, коли і яким чином було порушено. У випадку, якщо апеляція не містить вказаної інформації, вона не розглядається. Прийняті апеляції розглядаються на спільному засіданні оргкомітету та журі Турніру в присутності експерта-консультанта.

Дана комісія розглядає суттєвість апеляції та характер її задоволення в разі визнання дійсною.

9. Експерт-консультант Турніру:

- бере участь в розгляді апеляцій на спільному засіданні оргкомітету та журі;
- бере участь у роботі комісії, яка формує завдання для Турніру (в тому числі й завдання для фінального змагання);
- бере участь у розв'язанні спірних питань щодо застосування правил проведення Турніру.

10. Порядок внесення змін у правила. Під час проведення Турніру жодних змін у Правила не може вноситися. Усі проблеми, які виникають під час Турніру через неточності в Правилах, розв'язуються на спільному засіданні оргкомітету та журі. На спільному засіданні оргкомітету та журі в присутності експерта-консультанта можуть прийматися рекомендації щодо майбутніх змін Правил. По закінченні Турніру оргкомітетом формується робоча група, завданням якої є аналіз результатів Турніру та внесення пропозицій щодо змін Правил Турніру, спрямованих на покращання його проведення.

ДОДАТКИ

1. Порядок формування груп у чвертьфінальних змаганнях (римськими цифрами позначені групи, арабськими – номери команд, визначені жеребкуванням).

1-ше відбіркове змагання

I	II	III	IV
1	4	7	10
2	5	8	11
3	6	9	12
		14	13

2-ге відбіркове змагання

I	II	III	IV
1	2	3	6
4	5	8	11
7	10	12	9
13	14		

2. Порядок формування груп у півфінальних змаганнях (римськими цифрами позначені групи, арабськими – місця, які посіли команди-півфіналісти по результатам чвертьфінальних змагань).

I	II	III
1	2	3
6	5	4
9	8	7

3. Схема зміни ролей при проведенні змагань:

Беруть участь							
Команда	3 команди			4 команди			
	Номер змагання			Номер змагання			
	1	2	3	1	2	3	4
1	Д	Р	О	Д	С	Р	О
2	О	Д	Р	О	Д	С	Р
3	Р	О	Д	Р	О	Д	С
4				С	Р	О	Д